

## OPONENTSKÝ POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Tsenguun Odtsetseg

Sociokulturní kompetence ve výuce češtiny pro cizince

Ústav bohemistických studií, Praha 2015

Předložená diplomová práce **Tsenguun Odtsetseg** se zabývá teoretickými otázkami osvojování cizího jazyka a úlohy sociokulturní kompetence ve výuce češtiny pro cizince. Diplomová práce o rozsahu 72 stran je rozdělena do dvou základních částí – teoretické (kapitoly 1–4) a praktické (kapitoly 5 a 6), součástí práce jsou kromě úvodu a závěru také seznam literatury, české a anglické resumé a klíčová slova.

V teoretické části autorka zdařile pracuje s odbornou literaturou, definuje základní pojmy a vysvětluje různá pojetí role a významu mateřského jazyka, kultury a společnosti ve výuce cizího jazyka a místo sociokulturní kompetence v evropské jazykové politice definované ve Společném evropském referenčním rámci pro jazyky. Práce se zaměřuje na počáteční fázi studia cizího jazyka a využito je především popisu Čeština jako cizí jazyk: úroveň A1 (Hádková, Línek, Vlasáková, 2005), zejména jeho kapitoly 4 s názvem Sociokulturní kompetence na úrovni A1.

V praktické části si autorka vybrala 5 učebnic češtiny pro cizince určených začátečníkům. Oceňuji, že se diplomantka zaměřila na učebnice vydané v době, kdy už byl znám popis úrovně A1 pro češtinu, blíže však nespecifikuje, jak autoři učebnic ke Společnému evropskému rámci pro jazyky přistupují. Jak autorka sama v úvodu praktické části píše, „ve výběru materiálu hrál určitou úlohu i subjektivní názor“. Právě ne zcela vhodně zvolený výběr analyzovaných učebnic patří, podle mého názoru, ke slabším místům práce a snižuje její výpovědní hodnotu. Přestože diplomová práce uvádí, že se bude věnovat sociokulturní kompetenci na úrovni A1, najdeme v praktické části rozbor nesourodých učebnic:

ze dvou variant učebnice **Česky v Česku** byla vybrána ta specifitěji zaměřená na ruské mluvčí autorem Dany Nývtové a Jitky Pinkové;

z ucelené řady učebnic Česky, prosím Jitky Cvejnové je publikace **Česky, prosím start** doplňkovým materiálem určeným především studentům neovládajícím latinu;

učebnice **Ahoj, jak se máš** K. a J. Hronových je jako jediná ve výběru určena cizincům z řad dětí a mládeže;

učebnice **Mluvme česky** Davida Dobiáše deklaruje úroveň A1 i A2, je rozdělena do celkem 40 lekcí a autorka provádí obsahovou analýzu i lekce 36;

učebnice **Čeština pro cizince H+H** K. a J. Hronových je určena také pokročilejším studentům až do úrovně B1, i v tomto případě jsou analyzovány části, které zjevně přesahují úroveň A1.

Výsledky srovnání učebnic, konkrétně jejich obsahová analýza týkající se výskytu vybraných sociokulturních témat, v tabulce na straně 64 a krátkém závěru na stranách 68 a 69 ukazují, že žádná z nich tematicky neobsahuje řeč těla, neverbální komunikaci a tabuizovaná témata, přestože jsou součástí popisu rozvíjení sociokulturní kompetence na úrovni A1. Hlubší propracovaná komparativní analýza (i s přihlédnutím k výše uvedené různorodosti) obsahu učebnic v praktické části chybí, během obhajoby by se proto diplomantka mohla podrobněji vyjádřit k následujícím otázkám praktické části diplomové práce:

- 1) Jaká kritéria byla zvolena pro výběr analyzovaných učebnic a proč? Existují nějaké další učebnice pro začátečníky, které by bylo do výběru vhodné zahrnout?

- 2) Vymezují se autoři uvedených učebnic (v předmluvách apod.) vůči Společnému evropskému referenčnímu rámci pro jazyky? Vycházejí jejich učebnice programově z referenčního popisu pro češtinu úrovně A1 a pokud ano, naplňují ho svým obsahem plně? Rozvíjí analyzované učebnice sociokulturní kompetenci i jinými způsoby, v popisu úrovně A1 neuvedenými?
- 3) Podle legendy srovnávací tabulky je výskyt sociokulturních témat zaznamenáván v třístupňové škále „údaje k tématu se vyskytují“, „údaje k tématu se částečně vyskytují“ a „údaje k tématu se nevyskytují“. Jak je vymezena kategorie „částečně se vyskytuje“ vůči ostatním dvěma kategoriím? Byly při analýze kromě tematických částí složek sociokulturní kompetence z kapitoly 4 popisu Čeština jako cizí jazyk: úroveň A1 (Hádková, Línek, Vlasáková, 2005) využity i např. specifické pojmy (tamtéž, s. 185–228)?
- 4) Je možné ze závěrečného shrnutí výskytu soudit, která sociokulturní témata považují autoři učebnic úrovně A1 za základní a která naopak opomíjejí, nebo se jim věnují pouze okrajově? Je výskyt těchto témat ovlivněn i dalšími faktory, např. původem cílových studentů, jejich věkem apod.? S jakými řečovými dovednostmi jsou sociokulturní témata v učebnicích nejčastěji spojena?

Závěrečnou část diplomové práce tvoří seznam odborné literatury, ve kterém se objevují všechny zásadní texty k tématu; doplnit by ještě bylo možné sborník z konference Sociokulturní kompetence ve výuce cizích jazyků (a češtiny pro cizince) konané v červnu 2008 v Poděbradech. Uvedená cizojazyčná literatura je poněkud staršího data vydání, konkrétně z let 1978–1992, což může být ovšem vysvětleno její dostupností a omezeními fondů pražských knihoven. Je potěšitelné, že autorka také uvádí cizojazyčné články dostupné elektronicky.

Diplomantka prokázala, že ovládá český odborný styl, byť v některých oblastech by potřebovala získat potřebnou jistotu ve vyjadřování, aby se vyvarovala chyb. Pravopisné chyby najdeme v interpunkci a psaní spojovníku a pomlčky, některá opomenutí a vynechání slov činí věty těžko srozumitelnými (např. s. 40: *i výrazy zcela nespisovné (nekecej, str. 110), které by cizinec správně vůbec používat.* Slovo *nekecej* by cizinec používat neuměl? Neměl? Nechtěl? Nemusel?; s. 68: *cílem všech učebnic je zvládnutí komunikačních situací s použitím správného použití českých mluvnických pravidel a podpora lepšího zapojení českého školního, pracovního anebo obecně společensko-sociálního prostředí.* Zapojení prostředí nebo zapojení do prostředí?).

Uvedená práce **Tsenguun Odtsetseg** splňuje požadavky kladené na tento druh kvalifikační práce a přispívá k důležitému a v době velkých migračních vln i znovu aktuálnímu tématu. Ráda ji proto doporučuji k obhajobě a navrhuji ji vzhledem k výše uvedenému hodnotit známkou velmi dobře.

V Praze 31. 8. 2015

Mgr. Jana Dolenská

Ústav bohemistických studií